16 Ελληνοαγγλικό ορολογικό λεξικό στην Επιστήμη της πληροφόρησης

Κατερίνα Τοράκη, Στέλλα Χατζημαρή, Υπαπαντή Κύττα, Κώστας Βαλεοντής, Σαράντος Καπιδάκης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Παρουσιάζεται ένα ελληνοαγγλικό ορολογικό λεξικό το οποίο καλύπτει το πεδίο «Επιστήμη της Πληροφόρησης», με έμφαση στα υποπεδία Αρχειονομία και Βιβλιοθηκονομία, αλλά και με σχετική επάρκεια σε υποπεδία που σχετίζονται με τα παραπάνω, όπως Πολιτισμική κληρονομιά – Μουσειολογία, Γλώσσα και Ορολογία, Τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών, Διατήρηση τεκμηρίων, Εκδοτική κ.ά. Για τη δημιουργία του εφαρμόστηκαν κανόνες και πρακτικές δημιουργίας και παρουσίασης ορολογικών λεξικών, σύμφωνα με σχετικά πρότυπα ορολογίας και ορογραφίας, καθώς και ανάλογες εφαρμογές. Επισημαίνεται ιδιαίτερα ότι, ως ορολογικό λεξικό, έχει κεντρικό στοιχείο την έννοια, η οποία είναι διακριτή σε κάθε εγγραφή και περιγράφεται χωριστά σε κάθε λήμμα του λεξικού. Κάθε λήμμα περιέχει δομημένο κείμενο με τις βασικές πληροφορίες (γλωσσικές, εγκυκλοπαιδικές κ.ά.) για την έννοια, καθώς και τις σχέσεις της με άλλες έννοιες. Στην ανακοίνωση περιγράφονται με λεπτομέρειες η μακροδομή του λεξικού και η μικροδομή των λημμάτων. Το λεξικό δομείται σε δέκα θεματικά κεφάλαια (π.χ. Βιβλιοθηκονομία - Πληροφόρηση, Αρχειονομία, Πολιτισμός - Μουσεία, Διαχείριση πληροφοριών και τεκμηρίων κτλ.), καθένα από τα οποία χωρίζεται σε επιμέρους θεματικούς τομείς (π.χ. για το τελευταίο: Ανάλυση περιεχομένου, Επεξεργασία δεδομένων, Ευρετηρίαση, Θησαυροί, Μεταδεδομένα, Παράσταση δεδομένων, Περιγραφή πόρων, Συστήματα κωδικοποίησης και αναγνώρισης, Ταξινόμηση). Κάθε λήμμα συνίσταται από τους όρους – ελληνικούς και αγγλικούς προτιμώμενους και συνώνυμους όρους και ελληνικούς αδόκιμους όρους – καθώς και από τα πεδία: ελληνικός ορισμός, πηγή ορισμού, άλλες πηγές, παραδείγματα, σημειώσεις, ιστορική σημείωση, κεφάλαιο, υποκεφάλαιο, σχετικοί όροι, εικόνα και λεζάντα εικόνας. Στο πλαίσιο του έργου έχει επίσης αναπτυχθεί διαδικτυακή εφαρμογή τόσο για την καταχώριση των λημμάτων όσο και για την αναζήτηση στους όρους και εμφάνιση των σχετικών λημμάτων. Σχετικά με το περιεχόμενο, το λεξικό συγκεντρώνει, κατά κύριο λόγο, τις έννοιες που ορίζονται στα σχετικά πρότυπα ΕΛΟΤ και ISO, ενώ επίσης εμπλουτίζεται συμπληρωματικά και με άλλες έννοιες από την ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία και πρακτική.

Greek–English terminological dictionary of Information Science

Katerina Toraki, Stella Chatzimari, Ypapanti Kytta, Kostas Valeontis, Sarantos Kapidakis

ABSTRACT

In this paper, a Greek-English terminological dictionary is presented which covers the domain "Information Science", with an emphasis on the sub-domains of Archival Science and Library Science, but also with adequate coverage of the sub-domains related to the above, such as Cultural Heritage – Museology, Language and Terminology, Information and Communication Technology, Preservation of

Documents, Publishing, etc. In the compilation of this dictionary, rules and practices for creating and presenting terminological dictionaries were applied, according to relevant terminology and terminography standards, as well as similar applications. It is particularly pointed out that, being a terminological dictionary, the concept is accepted as the central element, which is distinctly and exclusively described in each entry of the dictionary. Each entry contains structured text with basic information (linguistic, encyclopedic, etc.) about the concept, as well as its relationships with other concepts. The paper describes in detail the macrostructure of the dictionary and the microstructure of the entries. The dictionary is divided into 10 thematic chapters (e.g. Library Science – information, Archival Science, Culture – Museums, Information Management, etc.), in each of which separate domains are developed thematically (e.g. for the latter: Content Analysis, Data Processing, Indexing, Thesauri, Metadata, Data Representation, Resource Description, Codification and Identification Systems, Classification). Each entry consists of the terms – Greek and English preferred and synonymous terms, and Greek deprecated terms – as well as of the fields: Greek definition, definition source, other sources, examples, notes, historical note, chapter, subchapter, related terms, image, and image caption. In the context of the project, an online application has also been developed both for the registration of entries and for the search of terms and display of the relevant entries. Regarding the content, the dictionary collects, primarily, the concepts defined in the relevant ELOT and ISO standards, while it is additionally enriched with other concepts from the Greek and international literature and practice.

0 Εισαγωγή

Στην παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζεται το ελληνοαγγλικό ορολογικό λεξικό στην Επιστήμη της Πληροφόρησης, το οποίο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος «Κάλλιπος» για τα ηλεκτρονικά ακαδημαϊκά συγγράμματα. Δεδομένου ότι στις προδιαγραφές του Κάλλιπου δεν είχε προβλεφθεί η δημιουργία τέτοιου τύπου έργων, η ομάδα είχε υποχρέωση να προσαρμοστεί στις απαιτήσεις του συγκεκριμένου προγράμματος, οι οποίες δεν ήταν πάντα εύκολα υλοποιήσιμες αλλά και, πολύ περισσότερο, απαραίτητες.

Στόχος της προσπάθειας ήταν η καταγραφή και καθιέρωση της ορολογίας του κλάδου και η δημιουργία ενός ορολογικού προϊόντος χρήσιμου τόσο για εκπαιδευτική όσο και για επαγγελματική χρήση, αλλά και γενικότερα για ενημέρωση κάθε ενδιαφερόμενου και ενδιαφερόμενης γύρω από τις έννοιες, τους όρους και τη χρήση τους στο συγκεκριμένο

πεδίο. Επιδίωξη της ομάδας σύνταξης του λεξικού ήταν να καλύψει το πεδίο «Επιστήμη της Πληροφόρησης», περιλαμβάνοντας με επάρκεια τα υποπεδία Αρχειονομία και Βιβλιοθηκονομία και με σχετική επάρκεια άλλα συναφή πεδία, όπως Πολιτισμική κληρονομιά – Μουσειολογία, Γλώσσα και Ορολογία, Τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών, Διατήρηση τεκμηρίων, Εκδοτική κτλ.

Αφορμές για την προσπάθεια στάθηκαν τόσο το γλωσσάριο όρων που είχε δημιουργηθεί σε προηγούμενο σύγγραμμα του προγράμματος Κάλλιπος με τίτλο «Θέματα Βιβλιοθηκονομίας και Επιστήμης των πληροφοριών» (Καπιδάκης κ.ά., 2015), όσο και το πλούσιο ορολογικό έργο της Τεχνικής Επιτροπής ΕΛΟΤ/ΤΕ 22 «Τεκμηρίωση και Πληροφόρηση». (Τοράκη & Χατζημαρή, 2013· Χατζημαρή, 2019). Λήφθηκαν όμως υπόψη και παλαιότερες εργασίες ή εργασίες σε ειδικότερες περιοχές του πεδίου, όπως το λεξικό του καθηγητή βιβλιοθηκονομίας Γιώργου Κακούρη (1974), το λεξικό αρχειονομίας του Νέστορα Μπαμίδη (2010), το λεξικό διατήρησης και συντήρησης της Μαρίας Σκεπαστιανού (1995), αλλά και άλλες ενδιαφέρουσες προσπάθειες όπως το βικιλεξικό της Ιωάννας Ανδρέου (2010), η πτυχιακή εργασία της Χριστίνας Κανάκη (1986) κ.ά.

Χρησιμοποιήθηκαν επίσης γλωσσάρια ενσωματωμένα σε ελληνικά βιβλία, αλλά και όλο το περιεχόμενό τους, όπως η ελληνική συνοπτική έκδοση του Dewey (2011), οι ελληνικές εκδόσεις του μορφοτύπου MARC 21 (Τσουκαλά & Κοντού, 2021α, 2021β), οι αγγλοαμερικανικοί κανόνες καταλογογράφησης (Μορελέλη-Κακούρη κ.ά., 1994), συγγράμματα από το πρόγραμμα Κάλλιπος (Γιαννακόπουλος & Μπουντούρη, 2016· Ζερβός, 2015, 2022· Τόγια & Χριστοδούλου, 2015), άλλα βιβλία όπως τα βιβλία των Βαλεοντή & Κριμπά (2014), του Μπάγια (1998), της Σκανδάλη (1990α, 1990β, 1990γ, 1993) κ.ά. Τέλος, χρησιμοποιήθηκαν λεξικά, εγχειρίδια και λοιπά βοηθήματα άλλων επιστημονικών περιοχών, για θέματα όπως βιβλιοδεσία, τέχνες, αρχεία, τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών, εκδοτική, γλωσσολογία, πολιτισμική κληρονομιά κ.ά. [1]

Βασική πηγή απ’ όπου αντλήσαμε έννοιες, τους όρους που τις αποδίδουν, τους ορισμούς και τις λοιπές πληροφορίες που τις περιγράφουν είναι τα ελληνικά (ΕΛΟΤ) και τα διεθνή (ISO) πρότυπα, κατά κύριο λόγο της Τεχνικής Επιτροπής ISO/TC 46 (ΕΛΟΤ/ΤΕ 22), αλλά και της ISO/TC 37 (ΕΛΟΤ/ΤΕ 21) κ.ά. Κύρια πηγή αποτέλεσε το πρότυπο ISO 5127:2017

[1] Επειδή το μεγαλύτερο μέρος των εργασιών του Λεξικού έγινε κατά την περίοδο της πανδημίας του κορονοϊού, χρησιμοποιήθηκαν κυρίως ηλεκτρονικές πηγές από το Διαδίκτυο δεδομένου ότι ήταν δύσκολη έως απαγορευτική η επίσκεψη σε βιβλιοθήκες προκειμένου να χρησιμοποιηθούν και έντυπες πηγές για τις οποίες δεν υπήρχαν ηλεκτρονικά αντίγραφα. Για τον λόγο αυτό, δόθηκε προσοχή ώστε οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν να είναι έγκυρες και αξιόπιστες.

Information and documentation — Foundation and vocabulary (ΕΛΟΤ 1381:2013 Πληροφόρηση και τεκμηρίωση – Λεξιλόγιο), που είναι και το βασικό πρότυπο εννοιών στο πεδίο της πληροφόρησης.

Για τους ορισμούς των γενικών εννοιών χρησιμοποιήθηκαν ως πηγές και τα γενικά ελληνικά λεξικά, ενώ ενίοτε και ξενόγλωσσα (κυρίως αγγλικά) γενικά λεξικά. Οφείλουμε επίσης ειδική αναφορά στο λεξικό ODLIS για τη βιβλιοθηκονομία και την επιστήμη της πληροφόρησης και στην παλαίμαχη Αμερικανίδα βιβλιοθηκονόμο Joan M. Reitz, η οποία, απαντώντας θερμά σε μήνυμά μας, έδωσε την άδεια να χρησιμοποιήσουμε ελεύθερα τους ορισμούς του λεξικού της (Reitz, 2013).

1 Σχεδιασμός και δομή του λεξικού

Το έργο είναι ένα ειδικό ορολογικό λεξικό, βασισμένο στους κανόνες Ορολογίας και ορογραφίας και λιγότερο στους κανόνες λεξικογραφίας (Cabré, 1999· Jia κ.ά., 2022· Κατσογιάννου, 1999· Κουτσουμπάρη κ.ά., 2011· Χαραλαμπάκης, 2011). Έτσι, κάθε λήμμα του λεξικού αντιστοιχεί σε μια διακριτή *έννοια*, η οποία κατασημαίνεται με *όρους* και περιγράφεται με *ορισμούς* και άλλες συμπληρωματικές πληροφορίες.[2] Μπορεί κανείς στο έργο να διακρίνει το εννοιολογικό μέρος το οποίο προσδιορίζεται με τον καθορισμό των εννοιών και το γλωσσικό μέρος το οποίο χαρακτηρίζεται από τους όρους, τους ορισμούς και τις λοιπές συνοδευτικές πληροφορίες σε κάθε γλώσσα. Σχετικά με τη γλωσσική διάσταση του συγκεκριμένου λεξικού, το πλήρες περιεχόμενο αποδίδεται στην ελληνική, ενώ μόνο οι όροι καταχωρίζονται και στην αγγλική γλώσσα.

Για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση του λεξικού ακολουθήθηκαν τα βασικά πρότυπα Ορολογίας:

- ISO 704:2022 Terminology work – Principles and methods (ΕΛΟΤ 402:2010 Ορολογική εργασία – Αρχές και μέθοδοι)
- ISO 1087:2019 Terminology work and terminology science – Vocabulary (ΕΛΟΤ 561-1:2006 Ορολογικό έργο – Λεξιλόγιο – Μέρος 1: Θεωρία και εφαρμογές)

ενώ επίσης λήφθηκαν υπόψη τα πρότυπα:

- ISO 12616-1:2021 Terminology work in support of multilingual communication – Part 1: Fundamentals of translation-oriented terminography (ΕΛΟΤ 1447:2017 Μεταφρασεοστρεφής ορογραφία)

[2] Σωστότερα, το λήμμα ενός ορολογικού λεξικού είναι ένα ορολογικό λήμμα, το οποίο, όπως αναφέρεται στο πρότυπο ΕΛΟΤ 1447:2017 και ορίζεται σε άλλα πρότυπα Ορολογίας, «*αποτελεί τη βασική μονάδα μιας συλλογής ορολογικών πληροφοριών και απαρτίζεται από κατηγορίες ορολογικών δεδομένων που σχετίζονται μεταξύ τους και ομαδοποιούνται με βάση διαφορετικά κριτήρια*». Σημειώνεται, επίσης, ότι στα διεθνή πρότυπα Ορολογίας του ISO η έννοια αυτή αποδίδεται με τους αγγλικούς όρους *concept entry* ως προτιμώμενο και *terminological entry* ως αποδεκτό συνώνυμο.

- ISO 22128:2008 Terminology products and services – Overview and guidance (ΕΛΟΤ 1448:2019 Ορολογικά προϊόντα και υπηρεσίες – Επισκόπηση και καθοδήγηση για την ανάπτυξη)
- ISO 12620:2019 Management of terminology resources
- ISO 1951:2007 Presentation/representation of entries in dictionaries — Requirements, recommendations and information
- ISO 10241-1:2011 Terminological entries in standards – Part 1: General requirements and examples of presentation
- ISO 10241-2:2012 Terminological entries in standards – Part 2: Adoption of standardized terminological entries

1.1 Δομή του λεξικού (μακροδομή)

Το λεξικό, προκειμένου να καλύψει τις απαιτήσεις συγγραφής όπως υποδεικνύονται από το πρόγραμμα Κάλλιπος, προσάρμοσε τη δομή του σε κεφάλαια, λαμβάνοντας υπόψη τα μαθήματα που διδάσκονται στα τρία τμήματα Βιβλιοθηκονομίας – Αρχειονομίας των ΑΕΙ, καθώς και τις θεματικές υποδιαιρέσεις στο πρότυπο ISO 5127:2017. Τα κεφάλαια και επιμέρους θέματα σε κάθε κεφάλαιο απεικονίζονται στο σχήμα 1.

Θεματική οργάνωση των λημμάτων: Κεφάλαια και επιμέρους θέματα

1. **Γενικές έννοιες**
   Αξιολόγηση και στατιστική
   Γλώσσα και ορολογία
   Διαχείριση της γνώσης
   Έννοιες και όροι
   Επικοινωνία και πληροφορία
   Συστήματα γραφής και μεταγραφής
   Τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών
2. **Βιβλιοθηκονομία – Πληροφόρηση**
   Βασικές έννοιες βιβλιοθηκονομίας-πληροφόρησης
   Φορείς τεκμηρίωσης και πληροφόρησης
3. **Αρχειονομία**
   Αρχειακά σύνολα
   Αρχειακοί φορείς
   Βασικές έννοιες αρχειονομίας
   Διαχείριση αρχειακού υλικού
4. **Πολιτισμός – Μουσεία**
   Μουσεία και συναφείς φορείς
   Μουσειολογία
   Πολιτισμική κληρονομιά
5. **Τεκμήρια – Αντικείμενα – Πληροφοριακοί πόροι**
   Αντικείμενα
   Αξίες αντικειμένων και τεκμηρίων
   Μέρη τεκμηρίων
   Μέσα δεδομένων
   Παραγωγή τεκμηρίων
   Πληροφοριακοί πόροι
   Τεκμήρια
   Τύποι δεδομένων
   Τύποι τεκμηρίων
6. **Διοίκηση οργανισμών πληροφόρησης και τεκμηρίωσης**
   Ανθρώπινο δυναμικό
   Διοίκηση
   Εκπαίδευση και κατάρτιση
   Συλλογές
   Τυποποίηση και πρότυπα
7. **Διαχείριση πληροφοριών και τεκμηρίων**
   Ανάλυση περιεχομένου
   Επεξεργασία δεδομένων
   Ευρετηρίαση
   Θησαυροί
   Μεταδεδομένα
   Παράσταση δεδομένων
   Περιγραφή πόρων
   Συστήματα κωδικοποίησης και αναγνώρισης
   Ταξινόμηση
8. **Διατήρηση τεκμηρίων**
   Αποθήκευση τεκμηρίων
   Βιβλιοδεσία
   Συντήρηση τεκμηρίων
   Υλικά συντήρησης και διατήρησης
   Φθορά τεκμηρίων
9. **Χρήση πληροφοριών και τεκμηρίων**
   Αναζήτηση και ανάκτηση πληροφοριών
   Μελέτες χρηστών
   Υπηρεσίες πληροφόρησης
   Χρήση πληροφοριακών πόρων
10. **Νομικά ζητήματα πληροφόρησης και τεκμηρίωσης**
    Βιομηχανική ιδιοκτησία
    Δίκαιο της πληροφορίας
    Πνευματική ιδιοκτησία
    Προστασία και ασφάλεια δεδομένων.

Σχ. 1 Θεματική οργάνωση των λημμάτων του λεξικού

1.2 Δομή των λημμάτων (μικροδομή)

Κάθε λήμμα περιέχει τα παρακάτω πεδία δεδομένων:

- προτιμώμενος ελληνικός όρος
- συνώνυμοι ελληνικοί όροι
- αδόκιμοι ελληνικοί όροι (εμφανίζονται με την ένδειξη «βλέπε αντί», είναι όροι που δεν εγκρίνονται από την ομάδα ως προτιμώμενοι ή συνώνυμοι, είναι, δηλαδή, απαρχαιωμένοι ή αποδοκιμαζόμενοι για τη συγκεκριμένη έννοια)
- προτιμώμενος αγγλικός όρος
- συνώνυμοι αγγλικοί όροι
- ορισμός (ορισμός της έννοιας στα ελληνικά)
- σημειώσεις (περιγραφή και άλλες πληροφορίες για τη χρήση της έννοιας και/ή το αντικείμενο ή τα αντικείμενα που αντιπροσωπεύει)
- ιστορική σημείωση (πληροφορίες σχετικά με την ιστορική εξέλιξη της έννοιας και/ή του αντικειμένου ή των αντικειμένων που αντιπροσωπεύει)
- παραδείγματα
- πηγή ορισμού (πηγή, συνήθως πρότυπο, απ’ όπου λήφθηκε ο ορισμός της έννοιας· εάν ο ορισμός είναι σύνθεση πληροφοριών από πολλές πηγές, το πεδίο μένει κενό)
- άλλες πηγές (οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για τον ορισμό και τις λοιπές πληροφορίες του λήμματος, όχι μόνο γλωσσικές-ορολογικές, αλλά και σχετικές με το θεματικό περιεχόμενο της οριζόμενης έννοιας, την ιστορική διαδρομή του αντικειμένου που αντιπροσωπεύει, τις χρήσεις κτλ.· Εάν ο ορισμός είναι σύνθεση πληροφοριών από πολλές πηγές, τότε αυτές περιλαμβάνονται σε αυτό το πεδίο.)
- θέμα (η βασική θεματική κατηγορία στην οποία εντάσσεται η έννοια)
- κεφάλαιο (το κεφάλαιο στο οποίο ανήκει το θέμα της έννοιας)
- σχετικοί όροι (όροι που λειτουργούν ως παραπομπή «βλέπε επίσης» προς προτιμώμενους όρους άλλων εννοιών του λεξικού)
- εικόνα
- λεζάντα

Καταβλήθηκε ιδιαίτερη προσπάθεια να διακρίνουμε και να καταγράψουμε, όπου χρειαζόταν, τις συγγένειες και τις διαφορές στην απόδοση των εννοιών στα πεδία της βιβλιοθηκονομίας και της αρχειονομίας, λαμβάνοντας υπόψη τόσο την εννοιολογική συνάφεια όσο και την καθιερωμένη χρήση στα δύο πεδία.

Δεδομένου ότι κάθε λήμμα αντιστοιχεί σε μια διακριτή έννοια και ότι συχνά ίδιοι (ομόγραφοι) όροι κατασημαίνουν διαφορετικές έννοιες, τότε οι όροι συνοδεύονται από σχετικό κείμενο σε γωνιώδεις αγκύλες (< >) (π.χ. εγγραφή <σύνολο δεδομένων> και εγγραφή <μουσική

διεργασία>). Σημειώνεται ότι, ενίοτε, οι γωνιώδεις αγκύλες χρησιμοποιούνται και για τη διάκριση του όρου μιας έννοιας ειδικού θεματικού πεδίου από όρο ή λέξη της γενικής γλώσσας ακόμη και αν η λέξη αυτή δεν περιλαμβάνεται στο παρόν λεξικό (π.χ. κάλυψη <συλλογής>, στιγμιότυπο <μοντέλα δεδομένων>).

Σε ειδικές περιπτώσεις, όπως όταν ένας όρος χρησιμοποιείται στον ενικό ή στον πληθυντικό αριθμό (π.χ. «εναρμονισμένα πρότυπα») ή όταν δεν είναι σαφές το γραμματικό γένος του όρου (π.χ. «κοινωνιόλεκτος») ή πρέπει να διασαφηνιστεί το μέρος του λόγου (π.χ. «επίσημα»), χρησιμοποιούνται σχετικές ενδείξεις σε συντομευμένη μορφή, οι οποίες συνοδεύουν τον όρο και τοποθετούνται σε παρένθεση.

Παραδείγματα: εναρμονισμένα πρότυπα (πληθ.), κοινωνιόλεκτος (θηλ.), επίσημα (ουδ. εν.), data (pl.), access (v.), access (n.).

2 Υλοποίηση του έργου

Όπως ήδη αναφέρθηκε, η επιλογή των λημμάτων έγινε κυρίως από τα πρότυπα που έχει επεξεργαστεί η Επιτροπή ΕΛΟΤ/ΤΕ 22, αλλά σε ειδικές περιπτώσεις και από πρότυπα της ΤΕ 21, καθώς και από άλλες πηγές, ειδικά εγχειρίδια κτλ.[3]

Η εργασία σε κάθε έννοια ήταν εξαντλητική και αφορούσε τόσο την κατανόηση της έννοιας όσο και την αναζήτηση δεδομένων για τον ορισμό ή τους ορισμούς όπως διατυπώνονται στα πρότυπα, αλλά δευτερευόντως και σε άλλες πηγές, καθώς και για άλλες πληροφορίες που αφορούσαν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, την ιστορία, τη χρήση της έννοιας κτλ. [4]

Χρησιμοποιήθηκαν εικόνες που προέρχονται είτε από πηγές του Διαδικτύου ελεύθερες περιορισμών (κυρίως από Βικιπαίδεια και Wikimedia) ή από άλλες πηγές όπου δεν υπάρχουν περιορισμοί όπως φωτογραφίες από το αρχείο των μελών της ομάδας ή στιγμιότυπα οθόνης από έργα αναρτημένα στο Διαδίκτυο (κυρίως από συγγράμματα του Κάλλιπου). Στη λεζάντα, που ακολουθεί κάθε εικόνα, αναγράφεται, πέρα από τις πληροφορίες περιγραφής, και η πηγή προέλευσης της εικόνας.

Σημειώνεται, επίσης, ότι έγινε προσπάθεια να χρησιμοποιηθεί συμπεριληπτική γλώσσα στις εγγραφές των λημμάτων και κυρίως στους όρους που αφορούν φυσικά πρόσωπα και μπορούν να έχουν αρσενικό και θηλυκό τύπο (π.χ. σε ουσιαστικά που δηλώνουν ρόλους

[3] Σημειώνεται ότι σε αρκετές περιπτώσεις κατά την εκπόνηση των προτύπων υπάρχει καθυστέρηση στον ορισμό και τη χρήση νέων εννοιών, οι οποίες όμως στην πράξη χρησιμοποιούνται και για τούτο κρίνεται σωστό να περιέχονται στο λεξικό.

[4] Ως παραδείγματα πηγών για την κάλυψη εννοιών του πεδίου, βλ. π.χ. τις εργασίες του Hjørland (2017 & 2018).

όπως επάγγελμα και ιδιότητα, σε επίθετα κτλ.). Έτσι, συμφωνήθηκε στους όρους να περιλαμβάνεται και ο θηλυκός τύπος ως συνώνυμος όρος, ενώ στα κείμενα των σημειώσεων να χρησιμοποιείται είτε αρσενικός και θηλυκός τύπος μαζί ή εναλλακτικά ο ένας ή ο άλλος.
Συνολικά στο λεξικό περιλαμβάνονται, μέχρι τώρα, περίπου 2800 λήμματα.

Η εισαγωγή των δεδομένων έγινε σε ενιαίο φύλλο Excel, αναφορτωμένο στο Google Drive, στο οποίο η ομάδα δούλευε συλλογικά. Ταυτόχρονα, είχε αναπτυχθεί βάση δεδομένων σε Access για τη δημιουργία ερωτημάτων και αναφορών και την ευχερέστερη παρακολούθηση του λεξικού ως συνόλου.

Η ομάδα είχε τακτικές, συνήθως εβδομαδιαίες, συναντήσεις για να συζητά επίμαχους όρους και οργανωτικά θέματα. Στο τέλος, ανατέθηκε σε πληροφορικό η ανάπτυξη εφαρμογής ιστού τόσο για την εισαγωγή των δεδομένων όσο και για την αναζήτηση όρων και την εμφάνιση των λημμάτων του λεξικού (σχ. 2 & 3 αντίστοιχα).

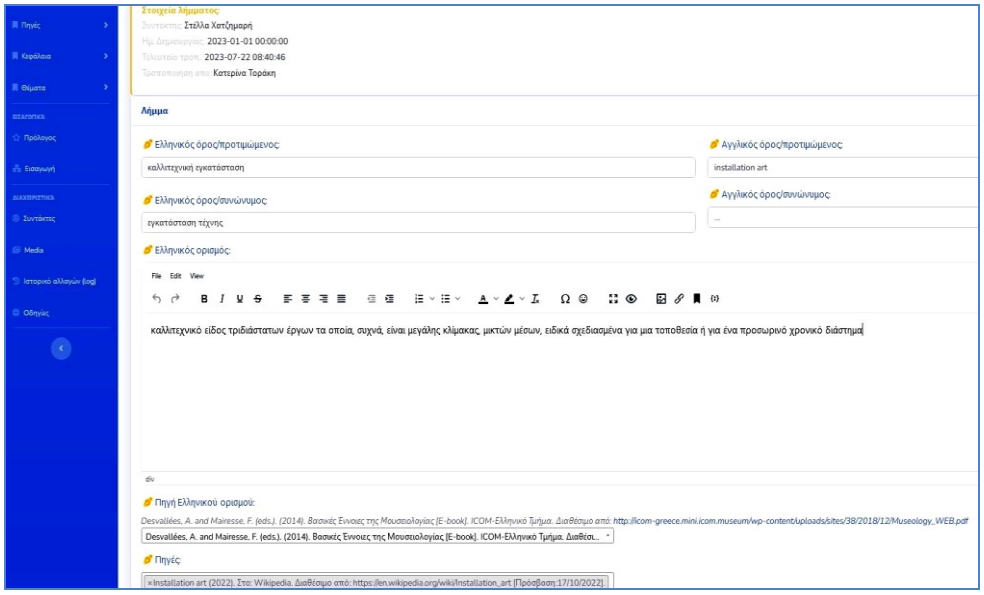

Σχ. 2 Η οθόνη εισαγωγής και διαχείρισης των λημμάτων

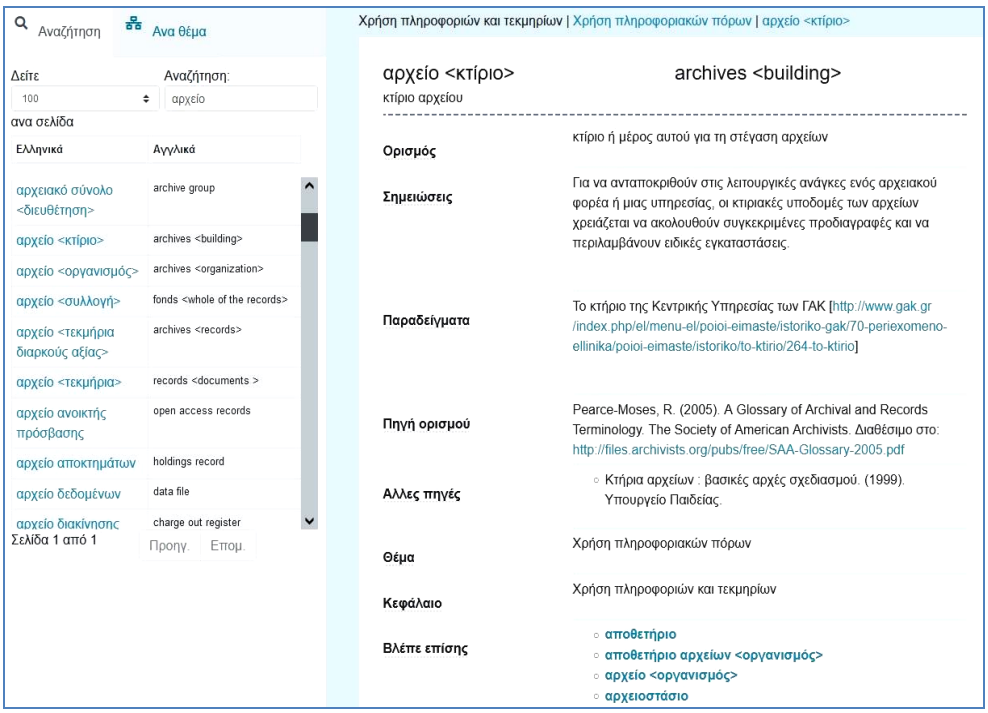

Σχ. 3. Η οθόνη αναζήτησης και εμφάνισης των λημμάτων

3 Επίλογος

Στόχος του έργου, όπως ήδη ειπώθηκε παραπάνω, ήταν η δημιουργία ενός ορολογικού λεξικού στο πεδίο Επιστήμη της πληροφόρησης. Σημειώνεται ότι το λεξικό στη διαδικτυακή έκδοση (https://liblex.gr/) είναι ένα δυναμικό έργο το οποίο (πρέπει να) ενημερώνεται, να διορθώνεται, να συμπληρώνεται και να εξελίσσεται ακολουθώντας τις σύγχρονες πρακτικές σε αντίστοιχα έργα.

Κάποια ζητήματα που θα πρέπει να απασχολήσουν είναι:

- διορθώσεις στο υπάρχον περιεχόμενο (π.χ. ομοιόμορφη παρουσίαση βιβλιογραφικών αναφορών)·
- η βιωσιμότητα του έργου και ο εμπλουτισμός με νέες έννοιες που απασχολούν/ χρησιμοποιούνται στο πεδίο·
- περαιτέρω ανάπτυξη της βάσης δεδομένων με υλοποίηση κατάλληλου για ορολογικούς πόρους μορφοτύπου και λογικής SKOS για τον μετασχηματισμό σε περιβάλλον

συνδεδεμένων δεδομένων και την εξασφάλιση της διαλειτουργικότητας που είναι απαραίτητη στα σύγχρονα συστήματα πληροφοριών.

Τέλος, το έργο θα μπορούσε να αποτελέσει παράδειγμα εξέλιξης για την παραγωγή, λειτουργία και παρουσίαση ορολογικών λεξικών, παίρνοντας στοιχεία της εξέλιξης των ορολογικών λεξικών από την πρωτοποριακή προσπάθεια του Αυστριακού μηχανικού Wüster (1968) μέχρι τις σημερινές αντίστοιχες υλοποιήσεις με αξιοποίηση οντολογιών και άλλων σύγχρονων τεχνικών (π.χ. Roche, 2021· Costa κ.ά., 2022).

Βιβλιογραφία

Cabré Castellvi, M. T. (1999). *Terminology: Theory, methods and applications*. John Benjamins Publishing Company.

Costa, R., Salgado, A., Ramos, M., Khan, F., Carvalho, S., Tasovac, T., Almeida, B., Khemakhem, M., Romary, L., & Silva, R. (2022). Integrating Terminological and Ontological Principles into a Lexicographic Resource. Στο *1st International Conference on Multilingual digital terminology today. Design, representation formats and management systems, 17 June 2022, Padova, Italy*. https://mordigital.fcsh.unl.pt/wp-content/uploads/MDTT_2022_Costa_et_al_compressed.pdf

Dewey, M. (2001). *Συνοπτική δεκαδική ταξινόμηση Dewey και ευρετήριο σχετικών όρων*. Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης. http://ereader.ekt.gr/books/lgxq/#p=1

Hjørland, B. (2017). Subject (of documents). *Knowledge Organization*, 44(1), 55-64. (Επίσης στο ISKO Encyclopedia of Knowledge Organization, eds. Birger Hjørland and Claudio Gnoli). http://www.isko.org/cyclo/subject

Hjørland, B. (2018). Indexing: concepts and theory. *Knowledge Organization,* 45(7), 609-39. (Επίσης στο ISKO Encyclopedia of Knowledge Organization, eds. Birger Hjørland and Claudio Gnoli). http://www.isko.org/cyclo/indexing

Jia, Y., Papadopoulou, M., Roche, C., & Wei, T. (2022). Using ISO and semantic web standard for building a multilingual terminology e-dictionary: a use case of chinese ceramic vases. *Information Matters*, 2(7). https://informationmatters.org/2022/07/using-iso-and-semantic-web-standard-for-building-a-multilingual-terminology-e-dictionary-a-use-case-of-chinese-ceramic-vases/

Reitz, J. M. (2013). ODLIS: *Online Dictionary for Library and Information Science*. http://www.abc-clio.com/ODLIS/

Roche, C. (2021). De la définition formelle du concept à la définition en langue du terme. *Academic Journal of Modern Philology*, 13, 275–290. https://hal.science/hal-03549751

Wüster, E. (1968). *The Machine Tool: An interlingual Dictionary of Basic Concepts*. Technical Press.

Ανδρέου, Ι. (Επιμ.) (2010). *Ελληνοαγγλικό Βιβλιοθηκονομικό Λεξικό (beta)*. http://lexiko.wikidot.com/

Βαλεοντής, Κ.Ε., & Κριμπάς, Π.Γ. (2014). *Νομική γλώσσα, νομική ορολογία: θεωρία και πράξη*. Νομική Βιβλιοθήκη/ΕΛΕΤΟ.

http://www.eleto.gr/download/BooksAndArticles/2014_Valeontis_&_Krimpas_LegalLanguage-LegalTerminology.pdf

Γιαννακόπουλος, Γ., & Μπουντούρη, Β. (2016). *Εισαγωγή στην Αρχειονομία*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. https://hdl.handle.net/11419/6320

Ζερβός, Σ. (2015). *Συντήρηση και διατήρηση χαρτιού, βιβλίων και αρχειακού υλικού*. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. http://hdl.handle.net/11419/63

Ζερβός, Σ. (2022). Διαχείριση Κινδύνων για τη Διατήρηση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. https://dx.doi.org/10.57713/kallipos-60

Κακούρης, Γ. Μ. (1974). *Βιβλιοθηκονομικόν λεξικόν: βιβλιοθηκονομικοί, βιβλιογραφικοί και τυπογραφικοί όροι: αγγλο-ελληνικόν, ελληνο-αγγλικόν*. (Βιβλιοθήκη Κολλεγίου Αθηνών. Εγχειρίδια Βιβλιοθηκονομίας). Κολλέγιον Αθηνών.

Κανάκη, Χ. κ.ά. (1986). *Βιβλιοθηκονομικό λεξικό: ερμηνευτικό - ελληνοαγγλικό - αγγλοελληνικό* [πτυχιακή εργασία]. ΤΕΙ Αθήνας, Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας.

Καπιδάκης, Σ., Λαζαρίνης, Φ., & Τοράκη, Κ. (2015). *Θέματα Βιβλιοθηκονομίας και Επιστήμης των πληροφοριών.* Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. http://repository.kallipos.gr/handle/11419/1674

Κατσογιάννου, Μ. (1999). Μεθοδολογικές αρχές για τη δημοσίευση λεξικών ορολογίας: Ένα παράδειγμα από τον χώρο της αστρονομίας. Στο *2ο Συνέδριο ΕΛΕΤΟ «Ελληνική γλώσσα και Ορολογία»*, 21–23 Οκτωβρίου. http://www.eleto.gr/download/Conferences/2nd%20Conference/2nd_017-025_KatsoyannouMarianna.pdf

Κουτσουμπάρη, Ν., Σδούκου, Χ., & Βαλεοντής, Κ. (2011). Ορολογία και Λεξικογραφία: Δύο θεματικά πεδία με συμπληρωματικούς στόχους, αλλά με εννοιολογικές και μεθοδολογικές διαφορές – Σημεία σύγκλισης και προτάσεις περαιτέρω εναρμόνισης. Στο *8ο Συνέδριο ΕΛΕΤΟ «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»,* 10-12 Νοεμβρίου. https://www.eleto.gr/download/Conferences/8th%20Conference/Papers/8th_01-30_Koutsoubari_Sdoukou_Valeontis_Full_V10.pdf

Μορελέλη-Κακούρη, Μ. (Επιμ., Μετ.). (1994). *Αγγλο-αμερικανικοί κανόνες καταλογογράφησης*: επιμέλεια Michael Gorman και Paul W. Winkler. Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα.

Μπάγιας, Α. Φ. (1998). *Αρχειονομία-Βασικές έννοιες και αρχές: η οργάνωση των αρχείων για τη διοίκηση και την έρευνα*. Εκδόσεις Κριτική.

Μπαμίδης, Ν. (2010). *Ερμηνευτικό λεξικό αρχειακής ορολογίας, πολύγλωσσο και σχολιασμένο*. Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία, Ιστορικό Αρχείο Εμπορικής Τράπεζας.

Μπώκος, Γ. (2001). *Εισαγωγή στην επιστήμη της πληροφόρησης*. Παπασωτηρίου.

Σκανδάλη, Ν. Α. (1990α). *Η επιστήμη της πληροφόρησης και τεκμηρίωσης*. Βασιλείου.

Σκανδάλη, Ν. Α. (1990β). *Θεματική ευρετηρίαση: Προσυνδυασμένα συστήματα*. Βασιλείου.

Σκανδάλη, Ν. Α. (1990γ). *Θεματική ευρετηρίαση: Υστεροσυνδυασμένα συστήματα*. Βασιλείου.

Σκανδάλη, Ν. Α. (1993). *Περιγραφική καταλογογράφηση: κανόνες και εφαρμογές*. Βασιλείου.

Σκεπαστιανού, Μ.Γ. (1995). *Λεξικό όρων διατήρησης και συντήρησης εντύπου υλικού*. Τυποφιλία.

Τόγια, Α., & Χριστοδούλου, Γ. (2015). *Εισαγωγή στο RDA. : Ένας πρακτικός οδηγός για την καταλογογράφηση του υλικού βιβλιοθηκών*. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. http://hdl.handle.net/11419/5841

Τοράκη, Κ., & Χατζημαρή, Σ. (2013). Η τυποποίηση της ορολογίας στον τομέα της πληροφόρησης: ανάγκη ή υπερβολή; Στο *9ο Συνέδριο ΕΛΕΤΟ «Ελληνική γλώσσα και Ορολογία»,* 7-9 Νοεμβρίου. https://www.eleto.gr/download/Conferences/9th%20Conference/Papers-and-speakers/9th_28-20-39_TorakiKaterina-ChatzimariStella_Paper_V04.pdf

Τσουκαλά, Α., & Κοντού, Π. (Μετ.) (2021α). *MARC 21: Διάταξη για τα δεδομένα επικεφαλίδων*. Πανεπιστήμιο Αιγαίου. http://www.lib.aegean.gr/sites/default/files/node_files/docs/marc_21_diataxi_gia_ta_dedomena_epikefalidon.pdf

Τσουκαλά, Α., & Κοντού, Π. (Μετ.) (2021β). *Εγχειρίδιο MARC 21: Διάταξη για τα βιβλιογραφικά δεδομένα.* Πανεπιστήμιο Αιγαίου. https://www.lib.aegean.gr/sites/default/files/node_files/docs/egheiridio_marc_21_diataxi_gia_ta_vivliografika_dedomena.pdf

Χαραλαμπάκης, Χ. (2011). Λεξικογραφία και ορολογία: Συμπεράσματα από τη σύγκριση δύο σύγχρονων νεοελληνικών λεξικών. Στο *8ο Συνέδριο ΕΛΕΤΟ «Ελληνική γλώσσα και Ορολογία»,* 10–12 Νοεμβρίου. https://www.eleto.gr/download/Conferences/8th%20Conference/Papers/8th_00b_CharalambakisChristoforos_Paper_V02.pdf

Χατζημαρή, Σ. (2019). Διεθνής και ελληνική τυποποίηση στην Τεκμηρίωση. Στο *12ο Συνέδριο ΕΛΕΤΟ «Ελληνική γλώσσα και Ορολογία»,* 7-9 Νοεμβρίου. https://www.eleto.gr/download/Conferences/12th%20Conference/Papers-and-speakers/12th_001b_ChatzimariStella_ProskeklimeniOmilitria_V05.pdf

Κατερίνα Τοράκη
Βιβλιοθηκονόμος-Ορολόγος
Ηλ-ταχ.: toraki@tee.gr

Στέλλα Χατζημαρή
Βιβλιοθηκονόμος
Ηλ-ταχ.: stellachatzimari@gmail.com

Υπαπαντή Κύττα
Αρχειονόμος – Βιβλιοθηκονόμος
Ηλ-ταχ.: ypapantikytta@gmail.com

Κώστας Βαλεοντής
Φυσικός-Ηλεκτρονικός
Υπεύθυνος Ομάδων Ορολογίας
Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ)
Ηλ-ταχ.: valeonti@otenet.gr

Σαράντος Καπιδάκης
Καθηγητής
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης
Ηλ-ταχ.: sarantos.kapidakis@gmail.com